

Oponentní posudek disertační práce

Název práce: Kompetence učitele k hodnocení a využití www stránek pro výuku
Autor: Mgr. Jan Kubrický
Školitel: doc. PaedDr. Jiří Kropáč, CSc.
Oponent: doc. PaedDr. Jiří Nikl, CSc.

Posuzovaná disertační práce obsahuje 188 stran odborného textu, 10 stran (151 titulů) odkazů na použité publikace a informační zdroje, 3 strany seznamu publikovaných prací autora a 5 rozsáhlých příloh. Je přiložen CD-R s autoreferátem a plným zněním disertační práce.

Autor, Mgr. Jan Kubrický, v disertační práci usiluje o *vědecké uchopení specifického fenoménu, kompetencí učitele k hodnocení a využití www stránek pro výuku*. Tento výzkumný záměr je v souladu s odborným pedagogickým zaměřením studijního programu a studijního oboru disertace.

a) zhodnocení významu disertace pro příslušný obor

Ve shodě s autorem spatřujeme *vědecký přínos předložené disertace pro pedagogickou teorii především v detailním rozpracování problematiky systémového pojetí vnitřní struktury konstruktů „kompetence v oblasti vzdělávání“ s přesahem exponování znalostí, dovedností, postojů, hodnot aj. do struktury celé osobnosti vzdělavatele ve smyslu utváření systému učitelových profesních kvalit.*

Z hlediska oborové didaktiky autor prohlubuje stávající poznatky o profesních kompetencích učitele využívajícího ICT modelovým rozpracováním struktury kompetencí v pojetí interagujících dimenzí ve smyslu systémových prvků zahrnujících oblast znalostní, osobnostní, sociální a metodickou, a to v konkrétním kontextu činností učitele spojených s hodnocením a využitím www stránek pro výuku.

b) vyjádření k aktuálnosti zkoumané problematiky

Disertační práce obsahově zapadá do aktuálního úsilí o zefektivnění výchovně vzdělávací práce využíváním netradičních zdrojů.

Problematika efektivního využívání internetu ve výuce, včetně efektivního propojení www stránek s výukou k využívání rychlých komunikačních prvků a flexibilního prostředí sdílení různých typů informací i k navozování a řízení nových forem spolupráce představuje významný, dosud dostatečně neprobádaný a proto v pedagogické praxi plně nevyužitý vzdělávací potenciál. Přes současný bouřlivý rozvoj internetu jsme v rámci pedagogických věd jen na počátku zkoumání pedagogicky závažného *fenoménu kompetencí učitele k hodnocení a využití www stránek.*

Z uvedených argumentů a z obsahu celé disertační práce je zřejmá vysoká aktuálnost řešené problematiky.

c) vyjádření ke splnění stanoveného cíle

Jak vyplývá z autorovy bohaté publikační činnosti (s. 199 – 201), u nás dosud systémově nerozpracovanou problematiku *kompetencí učitele k hodnocení a využití www stránek* zvolil promyšleně, s ohledem na vlastní teoretické zázemí i zkušenosti z pedagogických aktivit.

Konkrétní cíle disertační práce vymezil v kapitole „Cíle disertační práce“ (s. 8). Hlavním cílem je, v souladu s názvem práce, „*vymezení a charakteristika kompetencí učitele k hodnocení a využití www stránek pro výuku.*“ (s. 18)

Cíle teoretické části disertační práce strukturoval do pěti náročných dílčích subcílů:

- „charakterizovat a podat ucelený pohled na pojem kompetence
- shromáždit různé způsoby chápání struktury kompetence, porovnat je, analyzovat a zvolit způsob členění vhodný pro tuto disertační práci
- charakterizovat pojem kompetence učitele, analyzovat systémy profesních kompetencí učitele a začlenit do nich kompetence učitele k hodnocení a využití www stránek pro výuku
- shromáždit, analyzovat a vymezit požadavky na vlastnosti www stránek pro výuku a související požadavky na učitele, určit jejich vzájemné vazby
- identifikovat vztah kompetencí učitele k hodnocení a využití www stránek pro výuku s ICT kompetencí učitele.“ (s. 18)

Cíle empirické části, důsledně vycházející z problematiky teoretické části práce, vymezil třemi navazujícími kvalitními subcíli:

- „na základě teoretické části disertační práce a výsledků výzkumného šetření zaměřeného na vlastnosti www stránek vymezit kompetence učitele k hodnocení a využití www stránek pro výuku a rozvinout jejich strukturu,
- prostřednictvím kvantitativního výzkumu popsat, které dimenze jsou učiteli považovány za významné součásti vymezených kompetencí k hodnocení a využití www stránek pro výuku,
- pro potřeby plnění prvního empirického cíle zjistit prostřednictvím kvantitativního výzkumu, které vlastnosti www stránek pro výuku považují současní učitelé za důležité.“ (s. 18)

Všechny jednotlivé dílčí cíle teoretické a empirické části disertační práce byly kvalitně naplněny. Hlavního cíle disertační práce bylo dosaženo v plném rozsahu a v požadované kvalitě.

d) vyjádření k postupu řešení problému a k použitým metodám

Autor vymezenou problematiku řeší vyváženě v rovině teoretické i výzkumné, v osmi kapitolách doplněných o Závěr, bibliografické citace, soupis autorových publikovaných prací a pět rozsáhlých dokumentujících příloh. ***Teoretická a empirická část práce na sebe logicky navazují, jsou plně komplementární.***

V Úvodu autor kvalifikovaně zdůvodňuje ***volbu předmětu zkoumání***. Pokračuje vymezením konkrétních, jednoznačných ***cílů disertační práce***. Při rozpracování ***teoretické části práce***, která se týká základních teoretických východisek a následně obsahuje ***pedagogické a částečně psychologické konotace*** sledované problematiky (kap. 1 až kap. 6) precizně formuluje na základě reprezentativních informačních zdrojů žádoucí obsahy v logické návaznosti - analyzuje roli učitele a ICT v pojetí pedagogického konstruktivismu, důkladný rozbor obecného pojmu kompetence a její struktury završuje detailní analýzou obecné problematiky kompetencí učitele. Následuje související oborová problematika ICT ve vzdělání včetně problematiky www stránek ve výuce v prizmatu teorie konektivismu, přes jejich uplatnění v e-learningu po didaktické funkce www stránek a psychologické aspekty učení při jejich využívání. ***Teoretická část disertační práce tvoří myšlenkově ucelený, vysoce kvalitní odrazový můstek pro realizaci empirické části.***

V kapitole sedmé autor předkládá propracovaný projekt **výzkumného dotazníkového šetření** k identifikaci aspektů nezbytných pro **vymezení kompetencí učitele k hodnocení a využití www stránek pro dobrou výuku** (dobrá výuka v pojetí V. Kuliče). Jedná se o **promyšlenou, kvalitně provedenou výzkumnou sondu**, pomocí které autor na základě odpovídajících teoretických východisek (kap. 1 – 6) zjišťoval s využitím **Q metodologie** názory učitelů 2. st. ZŠ českých škol na **nejdůležitější vlastnosti www stránek** pro realizaci „dobré výuky“. Zjistil, že dle respondentů musejí být učitelé v kontextu kompetencí k hodnocení a využití www stránek ve vzdělávání **kompetentní „motivovat žáky, vytvářet jim prostor pro jejich kreativní uplatnění, rozvíjení samostatnosti a zažití pocitu úspěchu“ (s. 121), „rozvíjet a ověřovat žákovské znalosti, dovednosti a postoje“, při výuce „přístupovat k cílovým skupinám žáků „didakticky přiměřeně“, musejí být kompetentní „vyhledat, využít (případně upravit) interaktivní www stránky“ aktivizující žáky manipulací a komunikací s učebním obsahem, „eliminovat rizika související s využíváním sociálních sítí“, „podporovat moderní a kreativní výuku a naučit je žáky využívat smysluplně“ (s. 122).**

V osmé kapitole, **nepatříčně pojmenované** shodně s názvem disertační práce „Kompetence učitele k hodnocení a využití www stránek pro výuku“ (s. 124 n.) autor kvalifikovaně **detailně konkretizuje sumu sedmnácti vzájemně propojených stěžejních, významově klíčových kompetencí učitele** pro hodnocení a využití www stránek **v oblasti aspektů psychologických, didaktických, technologických, v oblasti uspořádání výukového obsahu a v oblasti organizace a uspořádání výuky**. Každou z kompetencí učitele **strukturuje vymezením příslušné znalostní dimenze a jejími interakcemi s dimenzí sociální, osobnostní a metodickou**.

Cílem této druhé etapy výzkumu bylo zjištění názorů respondentů na význam jednotlivých dimenzí v rámci kompetencí učitele k hodnocení a využití www stránek pro výuku, a též stanovení statisticky významných rozdílů názorů skupin respondentů z hlediska jejich členění dle věku, aprobace, proškolení a zkušeností s tvorbou www stránek. Opět byla využita Q-metodologie. Autor vyvozuje řadu závažných výzkumných závěrů [např. že **v systému kompetencí učitele zaměřených na hodnocení a využití www stránek se jako klíčové projevíly kompetence zaměřené na rozvoj samostatnosti a tvořivosti žáků. Kompetence orientované na technologické aspekty se jevíly významově druhoplánové**. Mezi jiným např. výzkumně potvrdil i teoretické východisko, že **„ovládnutí odborných znalostí v rámci znalostní dimenze a jejich uplatnění prezentované metodickou dimenzí je vždy v odpovídající míře integrující s osobnostní a sociální dimenzí, které dávají kompetenci celistvost a propojení se strukturou osobnosti“ (s. 183), aj.**].

Ve Shrnutí a Závěru je doloženo splnění všech cílů disertační práce, její přínos pro rozvoj pedagogiky a pro školní praxi včetně nástinu možností pokračování v dané problematice.

Autor prokázal z hlediska postupu řešení problematiky kvalitní připravenost v metodologické oblasti. Aplikované metody byly vzhledem k obsahu práce a vytýčeným cílům vhodně voleny, výzkumná data byla odpovídajícími způsoby zpracována a byly z nich vyvozeny přiměřené teoretické i praktické závěry.

Oponent též oceňuje i skutečnost, že autor v rámci disertační práce přiměřeně a účelně využil elektronickou aplikaci dotazníku a elektronické zpracování dat.

- e) vyjádření k systematičnosti, přehlednosti, formální úpravě a jazykové úrovni disertační práce

Disertační práce je po obsahové i formální stránce výborně koncipována i zpracována. Má vymezen předmět zkoumání, základní a dílčí cíle, které adekvátně naplňuje.

Je využito odpovídajících metodologických postupů, výstupy výzkumných částí jsou adekvátně diskutovány a syntetizovány, Jsou formulovány jasné závěry vztahující se ke koncepci práce a stanoveným cílům. Práce je hutná, kompaktní, čtivá, metodicky pojatá, poskytuje potřebné informace v potřebné kvalitě, v žádoucích souvislostech. Jsou prezentovány kvalitní poznatky vysoké odborné úrovně. Autor důsledně užívá odkazy na pečlivě vybrané, reprezentativní informační zdroje.

Práce je konzistentní jak vysoce kvalitním obsahem, tak i jemu přiměřenou formou. Je typograficky jednotná. Autor dodržuje jazykovou normu. Zpracování výzkumných dat je doloženo kvalitně vypracovanými tabulkami i grafy, stejně jako pečlivě vypracovanými rozsáhlými dokumentujícími přílohami. (Výtku zasluhuje chybějící popiska přiloženého CD-R.)

Po vědecké stránce předložená práce naplňuje kritéria stanovená pro disertační práce.

f) náměty k obhajobě

V disertační práci kvalitně rozpracováváte systém kompetencí učitele k hodnocení a využití www stránek pro výuku:

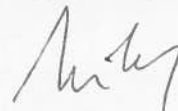
- upřesněte charakteristiky pojmu „*hodnocení www stránek pro výuku učitelem*“
- sdělte, zda vůbec, ve kterých výukových disciplínách a jak jsou studující na Vašem pracovišti prakticky připravováni na učitelovo hodnocení a využití www stránek pro výuku
- sdělte předpoklady dalšího využití výsledků disertační práce na Vašem pracovišti, případně v rámci spolupráce se zainteresovanou částí pedagogické veřejnosti.

g) závěr

Disertační práce Mgr. Jana Kubrického „Kompetence učitele k hodnocení a využití www stránek pro výuku“ řeší významné a vysoce aktuální téma. Je zpracována v souladu s výzkumnou metodikou, na velmi dobré obsahové i formální úrovni. Získané výsledky mají vědeckou hodnotu, jsou prakticky využitelné. Autor prokázal schopnost samostatně vědecky pracovat s využitím nejnovějších poznatků o řešené problematice. *Předložená disertační práce splňuje všechny náležitosti kladené na disertační práci.*

Disertační práci Mgr. Jana Kubrického „Kompetence učitele k hodnocení a využití www stránek pro výuku“ doporučuji k obhajobě.

V případě úspěšného obhájení doporučuji udělit Mgr. J. Kubickému titul Ph.D.

doc. PaedDr. Jiří Nikl, CSc.
Katedra pedagogiky a psychologie Fakulty
přírodovědně-humanitní a pedagogické
Technické univerzity v Liberci

V Hradci Králové 2013-08-21

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra technické a informační výchovy
doc. PhDr. Miroslav Chráska, Ph.D.
Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc, ČR,
tel. 00420 585 635 803, fax 00420 585 231 400,
e-mail miroslav.chraska@upol.cz

Oponentský posudek na disertační práci

Autor: Mgr. Jan Kubrický,
Doktorský studijní program oboru Pedagogika

Název: Kompetence učitele k hodnocení a využití www stránek pro výuku

Školitel: doc. PaedDr. Jiří Kropáč, CSc.

Rozsah disertační práce: 188 stran vlastní disertační práce bez seznamu bibliografických citací,

Použitá literatura: 151 titulů, z toho 34 zahraničních (mimo Slovensko)

Seznam publikovaných prací: 26 publikací, 4 recenze, 2 studijní texty

Anotace v českém, anglickém a německém jazyce

Přílohy: 36 stran

Zaměření práce

Disertační práce se zaměřuje na aktuální, v pedagogických vědách zatím ne příliš diskutovanou, problematiku kompetencí učitelů pro oblast hodnocení a využití www stránek v edukaci. Teoretická část práce je věnována vymezení pojmu kompetence, strukturu kompetencí, pojmu profesní kompetence učitele a dále podrobněji a inovativně požadavkům, které jsou na učitele kladeny v rámci využívání www stránek pro výukové účely. V disertační práci jsou vymezeny a následně ověřeny kompetence učitele k hodnocení a využití www stránek pro výuku. Po identifikaci nejdůležitějších vlastností www stránek pro výuku byl následně proveden kvantitativní výzkum řešící otázku: „čím by měl učitel disponovat a jakými rysy by se měl vyznačovat, aby byl kompetentní k hodnocení a využití www stránek pro výuku“. Jako výzkumná metoda byla použita Q-metodologie.

Zhodnocení významu disertace pro obor Pedagogika

Téma práce můžeme z hlediska oborové didaktiky, ale i didaktiky pedagogiky, považovat za aktuální a přínosné. Deklarovaný přínos pro obor „Pedagogika“ je zjevný, výstupy práce jsou originální a dosud jiným autorem nepublikované. Za hlavní přínos disertační práce přitom považuji vytvoření uceleného pohledu na systém kompetencí učitelů pro hodnocení www stránek pro výuku a empirické určení jeho dimenzí, tak jak je reflektují učitelé na 2. stupni ZŠ.

Vyjádření k postupu řešení problému, použitým metodám a splnění stanoveného cíle

Disertační práce je velmi dobře strukturovaná, teoretická i empirická část je vyvážená. Cíle, které si autor stanovil, byly dosaženy. Použité statistické metody jsou adekvátní, kladem je i provedení méně obvyklé shlukové analýzy, která byla využita při zpracování získaných dat získaných pomocí Q-metodologie. Použitý výzkumný vzorek (ač na první pohled není příliš rozsáhlý $n=134$) je zcela reprezentativní. Zpracování výsledků pedagogického výzkumu, stejně jako teoretická část, má nadstandardní úroveň. Stanovené cíle disertační práce tedy byly naplněny.

Stanovisko k výsledkům disertační práce a k původnímu konkrétnímu přínosu předkladatele disertační práce

V disertační práci autor jednoznačně prokázal, že je schopen komplexního pohledu na stanovenou problematiku a prokázal schopnost samostatné tvůrčí práce v oboru Pedagogika. O kvalitách autora disertační práce svědčí i doložených 26 publikací a 4 publikované recenze.

V teoretické části disertační práce byl podán ucelený pohled na kompetence v oblasti vzdělávání, včetně kompetencí učitelů. Následně byly do kompetencí učitelů vhodně začleněny kompetence učitelů k hodnocení a využití www stránek pro výuku.

Zajímavým zjištěním empirické části bylo, že se jako klíčové ukázaly ty kompetence, zaměřené na hodnocení a využití www stránek, které byly zaměřeny na rozvoj samostatnosti a tvořivosti žáků, což svědčí o určitém odklonu od kompetencí, zaměřených na technologické aspekty.

Jazyková a grafická úroveň a připomínky k textu

Po formální stránce má práce odpovídající úroveň, je přehledně a velmi dobře zpracovaná. K práci mám následující, opravdu drobné, formální připomínky, které ale nijak nesnižují hodnotu jinak velmi dobré disertační práce:

- Na s. 84 mohl být úvod k teoretické části v minulém čase.
- Občas chybí mezera mezi číslem a symbolem % (s. 120, 162, 163).

Otázky k obhajobě

U obhajoby disertační práce navrhuji vyjádřit se stručně k těmto otázkám.

- V disertační práci byla použita shluková analýza (CA) – které charakteristiky obou shluků (s. 120 i 162–163) byly ze statistického hlediska významně odlišné?
- Při získávání výzkumných dat jste využil elektronický formulář pro q-metodologii – bylo by možné jej ještě určitým způsobem „vylepšit“?
- Jakou roli v edukačním procesu do budoucna přisuzujete www stránkám?

Závěr

V disertační práci Mgr. Jan Kubrický jednoznačně prokázal schopnost samostatné tvůrčí práce v oboru Pedagogika. Disertační práce splňuje všechny požadavky kladené na tento typ kvalifikační práce, a proto ji doporučuji k obhajobě. Zároveň navrhuji, aby mu po její úspěšné obhajobě byla udělena vědecká hodnost Ph.D.

V Olomouci 30. října 2013

doc. PhDr. Miroslav Chráska, Ph.D.